

تغذیه بزهای شیرده

دقت امکانپذیر است. برای رسیدن به این امر لازم است تا از خوراک با کیفیت مثل بقولات (علوفه خشک) یا علوفه سبز موجود استفاده شود. میتوان مقدار علوفه خشک مصرفی را به $1/3$ کیلوگرم کاهش داد تا دام مقدار بیشتری دانه غلات مصرف نماید.

مواد دانه‌ای باید بتدریج به جیره اضافه شود تا بز شیرده در حدود 230 گرم دانه یا مخلوط دانه برای هر 450 گرم شیر تولیدی مصرف کند. در مرحله آخر شیردهی میتوان از این جیره به میزان 230 گرم برای هر 900 تا 1360 گرم شیر تولیدی براحتی استفاده نمود. اگر از علوفه خشک گندمیان مصرف میشود، پروتئین خام مواد دانه‌ای باید 16 تا 18 درصد باشد، درحالیکه اگر از علوفه با کیفیت بالای بقولات استفاده میشود، میزان پروتئین خام مواد دانه‌ای بین 12 تا 14 درصد کافی است. جدول ۱ پیشنهاداتی را بصورت خطوط راهنما برای تغذیه بزهای ماده شامل کنسانتره و دانه غلات براساس مقدار شیر تولیدی ارائه می‌دهد که با تولید روزانه شیر و میزان چربی آنها مرتبط است.

گرفته شود. اگر بزهای ماده لاغر باشند، دادن مواد تکمیلی $0/23-0/68$ کیلوگرم یا مخلوط مواد دانه‌ای بلامانع است. اگر از علوفه خشک بونجه مصرف می‌کنند غلات دانه‌ای آنها باید حاوی 12 درصد پروتئین باشد. درحالیکه اگر قسمت عمده مواد علوفه‌ای از گندمیان باشد، پروتئین خام دانه غلات باید 16 درصد باشد.

ویتامین A و مواد معدنی باید به مقدار کافی در دسترس بزها باشد. 4 یا 5 روز قبل از زایش بزغاله‌ها میزان مواد دانه‌ای مصرفی باید به مقدار 50 درصد کاهش یابد. گنجاندن سبوس در جیره باعث پاکسازی و تنظیم دستگاه گوارش و تخلیه آن از مواد زائد میشود زیرا خارج کردن مقداری از مواد پر حجم دستگاه گوارش، بزغاله‌زائی را آسان‌تر می‌کند، نیاز بزهای شیروار به مواد مغذی زیاد است.

ماده بز می‌تواند به مقدار کافی غذا خورده و نیازهای نگهداری و تولید خود در ماههای اول شیردهی را تأمین نماید. بز شیرده باید توازن ذخیره‌های بدن خود با غذائی که مصرف میکند را تنظیم نماید. تأمین احتیاجات بزهای شیرده به

منبع:

M.E. Ensminger, Ro. Parker. 1980
Sheep & Goat Science. Fifth ed. pub.
Inc. USA

مترجم: مهندس علیرضا اقبال - دفتر مرکزی جهاد سازندگی

حفظ قدرت شیردهی بزهای شیری پس از آبستنی و زایمان آنها یکی از مسائل مهمی است که باید مدنظر پرورش دهندگان این دام باشد. در اغلب موارد بهتر است 6 هفته قبل از زایمان، بزهای شیرده خشک گردند. عمل خشک کردن استراحت کوتاه مدتی برای آنها فراهم می‌آورد تا خود را برای شیردهی بعدی آماده سازند. این دوره آنها را قادر میسازد تا نیازهای غذایی جنین‌های سریع‌الرشد خود را برآورده کرده و مواد غذایی کافی در بدن خود ذخیره کنند. این ذخیره‌سازی تأمین احتیاجات شیردهی در آینده را امکان‌پذیر میسازد. در 6 هفته آخر آبستنی، جنین به 70 درصد از وزن تولد خود میرسد، پس مواد مغذی مورد نیاز بز ماده نباید مورد غفلت قرار گیرد.

طی این دوره مرتع خوب یا علوفه خشک مرغوب برای نگهداری بزهای آبستن باید در نظر

تغذیه بزهای یکساله و جانشین شونده

تغذیه دامهای جوان عبارتست از «تهیه کافی مواد مغذی برای نگهداری و رشد بدن». تغذیه بزها باید طوری تنظیم گردد که ضمن جلوگیری از تجمع چربی در لاشه افزایش وزن خوبی حاصل شود. پس از سن ۴ تا ۶ ماهگی، دامها باید در یک مرتع خوب چرا کنند و در صورتیکه علوفه خشک خوب در اختیار داشته و محلی برای فعالیت‌های بدنی آنها موجود باشد، دادن روزانه حدود ۲۳۰ گرم مواد دانه‌ای رشد مناسبی به دامها میدهد. اگر مواد علوفه‌ای فقیر باشد، روزانه باید ۶۸۰-۴۵۰ گرم مواد دانه‌ای به جیره اضافه شود، برای بزهای یکساله میتوان از خوراک بزهای شیری استفاده نمود. در صورت پائین بودن کیفیت علوفه، باید مواد تکمیلی ۱۲ تا ۱۴ درصد پروتئین در مخلوط دانه‌ای داشته باشند و آب بطور آزاد در اختیارش باشند. مخلوط مساوی نمک و مواد معدنی کم مصرف و دی‌کلسیم فسفات برای تغذیه اختیاری آنها مناسب است.

تغذیه بزغاله‌ها (شیر دادن و از

شیر گرفتن)

کمک کردن و مراقبت از نوزادان مطمئناً به زنده ماندن آنها کمک میکند، دادن ۱۲۰-۶۰ میلی لیتر آغوز، بلافاصله پس از تولد به بزغاله‌ها بسیار مهم است. بزغاله‌ها باید در ۳ تا ۴ روز اول تولد حتماً از آغوز مادر استفاده نمایند. اگر بزغاله بدون شیر مادر پرورش داده میشود، برای ایجاد عادت باید بمدت ۳ تا ۴ روز به او شیر داد ولی این عمل را ادامه نمی‌دهیم. بزغاله‌ها پستانک را به مصرف شیر از ظرف ترجیح میدهند، چون مکش شیر از پستانک به طبیعت و غریزه آنها نزدیکتر است. در نتیجه این عمل بزغاله‌ها هوای کمتری می‌بلعند، بزغاله‌ها بزودی قوی شده و به آسانی میتوانند شیر بنوشند، علیرغم ترجیح بزغاله‌ها به استفاده از پستانک، که بزداران با تجربه ترجیح میدهند از سطل و یا آخورهای مخصوص استفاده شود. استفاده از سطل موجب تسریع در کار شده و تمیز کردن آن آسانتر است. پس از آنکه بزغاله‌ها با آغوز تغذیه شدند، میتوان از شیر جایگزین (شیر گاوهای که گوساله‌های آنها تازه متولد شده است) استفاده نمود.

نکاتی که باید مورد توجه قرار گیرد، مربوط به تغذیه و مدیریت بزغاله‌ها است:
(۱) پاکسازی، شستشو و بهداشتی کردن ظرفی که برای خوراک دادن مورد استفاده قرار میگیرند.

جدول ۱- مقادر کنسانتره پیشنهادی برای تغذیه بزهای شیروارا (برحسب کیلوگرم)

درصد چربی شیر	شیر تولیدی روزانه (۲)					
۵/۵	۵	۴/۵	۴	۳/۵	۳	kg
۰/۴۵	۰/۴۵	۰/۴۵	۰/۴۵	۰/۴۵	۰/۲۳	۰/۴۵
۰/۶۸	۰/۶۸	۰/۶۸	۰/۶۸	۰/۶۸	۰/۴۵	۰/۹۱
۰/۹۱	۰/۹۱	۰/۹۱	۰/۹۱	۰/۶۸	۰/۶۸	۱/۳۶
۱/۱۳	۱/۱۳	۱/۱۳	۰/۹۱	۰/۹۸	۰/۹۸	۱/۸۱
۱/۳۶	۱/۳۶	۱/۳۶	۱/۱۳	۱/۱۳	۱/۱۳	۲/۲۷
۱/۵۹	۱/۵۹	۱/۵۹	۱/۳۶	۱/۳۶	۱/۱۳	۲/۷۲
۱/۸۱	۱/۸۱	۱/۸۱	۱/۵۹	۱/۵۹	۱/۳۶	۳/۱۸
۲/۲۷	۲/۰۴	۲/۰۴	۱/۸۱	۱/۸۱	۱/۵۹	۳/۶۳
۲/۴۹	۲/۲۷	۲/۲۷	۲/۰۴	۱/۸۱	۱/۸۱	۴/۰۸
۲/۷۲	۲/۴۹	۲/۲۷	۲/۲۷	۲/۰۴	۱/۸۱	۲/۵۴
۲/۹۵	۲/۷۲	۲/۴۹	۲/۴۹	۲/۲۷	۲/۰۴	۴/۹۹
۳/۱۸	۲/۹۵	۲/۷۲	۲/۷۲	۲/۴۹	۲/۲۷	۵/۴۴

(۱) پیشنهاد میشود از علوفه متوسط خشک بصورت مصرف اختیاری استفاده گردد. وقتی علوفه با کیفیت بالا مصرف میشود، مواد دانه‌ای غلات کمتر و هنگامی که از علوفه با کیفیت پایین استفاده میشود مواد دانه‌ای بیشتری باید بکار برد.

(۲) بزهای ماده‌ای که بیشتر از ۵/۴۴ کیلوگرم شیر تولید میکنند باید تا حد اشتها خوراک بخورند

چندین روز صورت گیرد. همچنانکه بزغاله‌های جوان به زمان از شیر گرفتن نزدیک میشوند بتدریج آب گرم به شیر آنها اضافه میشود. انجام این عمل برای توسعه شکمبه و جلوگیری از استرس شیرگیری، لازم است.

تغذیه بزهای نر (نژاد شیری)

بزهای نر از همان خوراک بزهای ماده میتوانند استفاده کنند اما بعلاوه بجز بزرگتر احتیاج بیشتری به علوفه خشک یا دیگر علوفه‌ها دارند. در فصل مناسب بز نر میتواند به روش اختیاری از علوفه خوب مرتع استفاده کند. در فصل جفتگیری بز نر باید روزانه ۹۰۰-۴۵۰ گرم مواد دانه‌ای دریافت کند. با توجه به شرایط عمومی بزهای نر مواد دانه‌ای باید حاوی ۱۴ تا ۱۶ درصد پروتئین باشد. زیرا بز نر باید در شرایط خوب جسمی باشد ولی نباید چربی و گوشت اضافی در او ایجاد شود. فعالیت بدنی برای نگهداری سالم بزهای نر و فعالیت جنسی آنها ضروری می‌باشد.

باید نسبت مساوی از مخلوط نمک و مواد معدنی کم مصرف و دی‌کلسیم فسفات بصورت آزاد در دسترس بزهای نر گذاشته شود. تأمین آب تمیز و کافی در تمام اوقات برای آنها الزامی است.

(۲) تهیه و آماده کردن جایگزین این شیر باید در حدود ۳۹ درجه سانتیگراد حرارت داده شود. بزغاله‌های جوان روزانه ۹۵۰-۷۰۰ میلی لیتر شیر مصرف میکنند. توصیه میشود شیر جایگزین روزانه در ۳ تا ۵ نوبت داده شود.

۳- در نظر گرفتن مسائل اقتصادی: اگر شیر گاو از شیر بز ارزان‌تر است از آن استفاده کنید.

اغلب امکان تهیه شیر گاو وجود دارد. برای بزغاله‌هایی که از جیره شروع کننده (Starter) استفاده می‌کنند مخلوطی از ۱۳/۶ کیلوگرم از هر کدام از پودر ذرت، یولاف آسیاب شده، سبوس گندم به اضافه ۴/۵ کیلوگرم کنجاله دانه‌های روغنی می‌تواند مناسب باشد.

۴- از شیر گرفتن بزغاله‌ها در اولین فرصت مناسب:

وقتی بزغاله‌ها حدوداً به سن ۳ هفتگی رسیدند، از مواد خوراکی در دسترس میتوان بعنوان جیره شروع کننده استفاده کرد. وقتیکه بزغاله ۳ یا ۴ ماهه است میتوان دادن شیر را قطع کرد. علوفه خشک خوب برای توسعه بیشتر شکمبه ترجیح داده میشود.

۵- اجتناب از خوراک دادن بیش از حد یا کمتر از حد معمول

از خوراک دادن بیش از اندازه یا کم باید اجتناب نمود.

۶- اجتناب از تغییر ناگهانی جیره به تغییر شیر بز به شیر گاو یا شیر جانشینی باید بتدریج و طی